

Бод малин тохм ясрулхмн

КПСС-н ЦК болн СССР-н Министрмудин Совет селанэ эдл-ахун куч-кблсчир тал дуудвр кеклэри, 1953 джилд селанэ эдл-ахун цуг аньгсинь цааранднь бскадж США-г бөрхн цагин догр амн болгьна тоод мах, ус болн тос гаргьд авлгьар селанэ эдл-ахун куч-кблсчирин тавсн төриг кудэхин төлэ цуг чидл-кучан нол уга кблддж, шинэс ик дөвр кучхмн гидж заав.

Орн-нуггган икэр мах болн тос бгхин төлэ хальмг тохмга ус мал бскахмн. Хальмг тохмга мал шулуугьар бскаг, сэн идгт шулуугьар мах бэрдж таргьтдг, саалин укрмудэснь усн, тосн икэр авсдг, тохмга мал болдг. Эврэ теег иджлэд-бээршсн хальмг тохмга малин төлнь болхла, хойр джил болсн кууки буруснь амдэр 400-500 килограмм татна, эр буруснь — 700-800 килограмм татна. Гуни наста цармуд амдэр 1100-1200 килограмм татна. Хальмг тохмга малиг цааранднь улм икэр бскахин төлэ Хальмг таньгьчин селанэ

на эдл-ахун цуг специалистнр, малчнр шумгьагьар кблдч-хэх збвгэ.

Хальмг тохмга малас икэр мах авхнч төлэ сэн тохмга бухмудла харгьулдж, теднэс сэн төл авхмн. Хальмг тохмга саалин укрмудиг, сэн тохмга бухмудиг асрдж, тедниг оньгдан тохмла виулдлгоцевэр бэрдж, шимгэ сэн теджэлэр геткдж хэлэх—эркн төр болджана.

Колхозмудэр болн совхозмудар икэр мах, ус бгдг хальмг тохмга саалин укрмуд бэрдж, тедниг ик мах бгдг бухмудла харгьулдж, теднэс гарсн тугьлмудиг сәннэр асрдж, хог-хоолинь цаглань бгч бскаг збвгэ. Тохмиг ясхин кергт эн тугьлмудас сәннинь үлдэдж авх керг йир чинртэ төр.

Хальмг таньгьчин мал бскагьнэ дамшлгнн станц, саалин укрмудт искусственин кбг тавх пункт бурдэджэнэ. Эн станц „Санго гергрудэ“ гидг тохмга бухс Америкас авч ирдж, дакад хальмг тохмга сэн гисн

бухс бәәнэ. Эн бухсин спермәр укрмудт кбг тавдж, хальмг укрмудин тохмиг улм цааранднь ясрулхмн.

Искусственин кбг тавлгьнэ пункт цуг колхозмудин, совхозмудин, колхозникудин болн кбллмшчирин укрмудт искусственин кбг тавхлэ, теднэс хусрнь укрмуд үлдджэхмн уга. Эн кбллмшиг кедж кудэ-хин төлэ шадрэс искусственин кбг тавлгьнэ техникс белджд курс бурдэджэнэ. Эн курс сурсн улс түрүн нуурт йовх дамшлт болн наукин куцлтиг дасджд авхмн.

Искусственин кбг тавлгьнэ пункт колхозмудиг болн совхозмудиг сэн тохмга бухсас авсн спермәр теткхмн. Тегэд эн спермәр укрмудт искусственин кбг тавджд болхмн.

Одгэ цагт искусственин кбг тавлгьнэ шин дамшлтиг сәннэр олзджд, колхозмудин болн совхозмудин малин фермс Элст балгьсна искусственин кбг тавлгьнэ пунктас белн спермиг авч, саалин укрмудт кбг тавхлэ кбдлмшин уннь багь болджд гарх збвгэ.

Омннь болхла, саалин укрмудт кбг тавхн кергт колхозмуд болн совхозмудолн бухс бэрэд гару гаргьад йовдг билэ. Улгурлхд, Элст балгьсна „Страна Советов“ колхоз джил болгьн 25—30 бухс бэрнэ. Тегэд эн бухмудт үвлин цагт 480 центнер бвс, 670 центнер силос, 450 центнер солом, 356 центнер концентрат, девскр кех 340 центнер солом гаргьгдна. Дакад эн бухмудиг хэлэджд асрд куч-кблснэ гару бас гарна. Им ик гару гаргьт уга, искусственин кбг тавлгьнэ пунктас белн сперм авч ирэд саалин укрмудт искусственин кбг тавхлэ колхозмудт болн совхозмудт килвр болх збвгэ.

Саалин укрмудт искусственин кбг тавлгьнэ кбллмшг сэн дамшлтта улс батлх кергтэ. Дакад искусственин кбг тавлгьнэ кергт сэн хаша-гер гаргьджд бгхмн.

Төрскидэн таргьн мах, ус болн тос бгхин төлэ цуг колхозмуд болн совхозмуд бәэх эв-аргьан сәннэр олзджд, мах, ус болн тос икэр гаргьхин төлэ бод малин тохмиг ясрулх кергтэ.

КАРНЕЕВ Г. П.

Хальмг таньгьчин мал бскагьнэ дамшлтин искусственин кбг тавлгьнэ техник.